

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
Відокремлений структурний підрозділ «ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ»
Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ВСП «ІІНО КНУБА»

О.С. Даневич

“30” серпня 2020 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Парламентаризм

(назва навчальної дисципліни)

галузь

знань

освітня

програма

спеціальність

28 «Публічне управління та адміністрування»

Публічне управління та адміністрування

281 «Публічне управління та адміністрування»

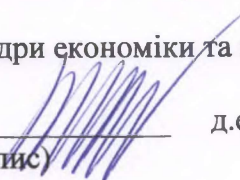
Київ – 2020 рік

Силабус навчальної дисципліни «Парламентаризм» для студентів ВСП «ІНО КНУБА» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітньої програми «Публічне управління та адміністрування», (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»), 2020. 17 с.

Розробник: Кубанов Руслан Анатолійович, кандидат педагогічних наук, доцент, професор Всесвітньої академії природознавства, професор Міждисциплінарної академії наук України, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти, член-кореспондент Української академії акмеології, член-кореспондент Академії будівництва України, доцент кафедри економіки та менеджменту Відокремленого структурного підрозділу «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури».

Силабус затверджено на засіданні кафедри економіки та менеджменту
Протокол від "30" серпня 2020 року № 12/1

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ д.е.н., професор І. В. Новикова
(підпис)

"30" серпня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
		<i>Майнор «Публічне урядування»</i>
		Рік підготовки:
		4
		Семестр
		7
Загальна кількість годин – 120 год. (4 кредита ЄКТС)	<u>Галузь знань:</u> 28 «Публічне управління та адміністрування». <u>Спеціальність:</u> 281 «Публічне управління та адміністрування» <u>Освітня програма:</u> Публічне управління та адміністрування	
	<u>Рівень вищої освіти:</u> Перший (бакалаврський)	Лекції 8 год.
		Практичні, семінарські
		4 год.
		Лабораторні
		-
		Індивідуальне завдання
		Самостійна робота
		108 год.
		Індивідуальна робота (контрольна робота) студентів під керівництвом викладача:
		+
		Вид контролю:
		Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Парламентаризм» є вивчення проблемних аспектів функціонування парламенту в системі органів публічної влади. Вивчення дисципліни, зокрема, передбачає глибокий аналіз практики розгляду Конституційним Судом України справ про конституційно-правовий статус Верховної Ради України й народних депутатів України.

Завданнями вивчення дисципліни «Парламентаризм» є аналіз конституційного законодавства України, актів Конституційного Суду України, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів; навчити студентів, застосовувати теоретичні положення на практиці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинний набути здатність розв'язувати комплексні проблеми теорії та практики парламентаризму та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері імплементації досвіду зарубіжного парламентаризму в національну державно-правову практику, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики у сфері державного будівництва.

Зокрема, студент повинний, оволодіти такими компетенціями:

Знання: Мати найбільш передові концептуальні знання в галузі методології наукових досліджень концепцій народного представництва, його поняття і властивості в Україні, особливостей формування і реалізації українського парламентаризму, тенденції його розвитку, проблеми функціонування інститутів народного представництва в Україні. та здійснення практичної діяльності з їх використання в практиці державного будівництва в Україні; знати зміст міжнародних стандартів діяльності політичних партій та статусу парламентарів, гарантій діяльності виборних посадових осіб і протидії корупції, зміст національних (українських) джерел парламентського права, практику їх застосування і тлумачення; конституційно-правові засоби розв'язання правових конфліктів, що можуть виникати у сфері розподілу компетенції між вищими органами державної влади.

Уміння: Здійснювати критичний аналіз, оцінку і синтез нових ідей, поглядів, концепцій у сфері теорії та практики парламентаризму; вміти застосовувати отримані знання для використання в практичній діяльності, пов'язаної із застосуванням норм парламентського права; володіти термінологічним апаратом дисципліни; навичками експертної оцінки, виступи перед аудиторією; методами юридичного аналізу та тлумачення джерел парламентського права; аналізувати практичні ситуації й розробляти обґрунтування правових рішень у справах про додержання прав і свобод людини в діяльності Верховної Ради України та в її відносинах з іншими органами публічної влади в Україні.

Комунікація: Вести спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою правників-конституціоналістів та громадськістю в галузях парламентаризму, парламентського права та міжнародних стандартів забезпечення діяльності політичних партій і парламентарів.

Автономність і відповідальність: Бути здатною ініціювати інноваційні комплексні проекти в галузі національної конституційної імплементації кращих зарубіжних практик парламентаризму, виявляти ознаки лідерства та повної автономності під час їх реалізації.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище

Поняття “парламентаризм”. Парламентаризм як форма суспільного співжиття. Типи парламентаризму. Періодизація світового парламентаризму. Парламентські інституції в античному світі. Парламентаризм у Давньому Римі. Станово-представницькі установи Середньовіччя та Нового часу: іспанські кортеси, органи комунального самоврядування у Франції, французькі Генеральні штати, Велика рада Англії. Представницькі органи Давньої Русі. Сучасний парламентаризм, його значення і функції. Відповідальність уряду перед парламентом. Розвиток системи партій. Захист прав і свобод громадян. Обмежений парламентаризм. Основні типи парламентаризму: незавершений парламентаризм, парламентське правління, моністичний парламентаризм, дуалістичний парламентаризм, раціоналізований парламентаризм, парламентський міністеріалізм. Моделі сучасного парламентаризму.

Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму

Британські концепції парламентаризму: Дж. Локк “Два трактати про державне правління”, Е. Берк та концепція парламентського представництва, І. Бентам і концепція утилітаризму, Дж. Міль та есе “Представницьке правління”, Г. Спенсер, Т. Г. Грін, Дайсі. Американські концепції парламентаризму: Медісон, Джефферсон, Гамільтон та американська система стримувань і противаг. Ідеї бікамералізму. Ідеї парламентаризму в німецькій філософії: Кант і принцип народного суверенітету, Гегель і “Філософія права”.

Тема 3. Структура сучасних парламентів

Структура сучасних парламентів. Двопалатна структура парламенту. Специфіка двопалатних парламентів в унітарних державах: парламент як орган регіонального (територіального) представництва, парламент як орган представництва інтересів місцевого управління та самоврядування. “Одно-двопалатна система”. Проблема рівності палат у законодавчій сфері в двопалатних парламентах. Однопалатні парламенти. Порядок формування парламентів. Система парламентських виборів. Прямі вибори. Непрямі або багатоступінчасті вибори. “Реальне представництво”. Призначення до однопалатного парламенту. Принцип призначення при формуванні верхніх палат парламентів. Формування парламентів на змішаній основі. Член парламенту “за посадою”. Норма представництва. Кількісний склад парламентів: специфіка унітарних і федеративних держав.

Тема 4. Внутрішня організація парламентів

Поняття “внутрішня організація парламенту”. Офіційна та партійна структура парламенту. Горизонтально-вертикальна структура парламенту.

Парламентські фракції (групи, клуби). Підстави для формування парламентських фракцій. Поняття “парламентська партія”. Керівні органи парламенту. Керівні органи палат у різних країнах: одноосібні голови палат, колегіальні керівні органи (президії, постійні комітети), голова парламенту й колегіальний орган. Спікер. Офіційна та неофіційна роль голови парламенту. Постійні комітети (комісії) парламенту. Принципи формування та повноваження. Спеціалізовані комітети (комісії). Тимчасові комісії. Процедура формування складу постійних і спеціальних комітетів (комісій). Способи їх формування: призначення головою палати, обрання на пленарних засіданнях палат, призначення спеціально утвореним для цієї мети комітетом, принцип поєднання усіх

трьох способів. Питання про порядок заміщення посади голови комітету (комісії). Допоміжний апарат парламенту.

Тема 5. Парламентська функція законотворення

Законотворчий процес. Зміст законодавчої функції парламентів. Організаційні питання законотворчості. Офіційне закріплення державної волі в нормах права. Поняття законотворчості. Стадії законотворчості. Універсальна схема-модель законотворення. Етапи законотворення. Внесення законопроекту до парламенту. Законодавча ініціатива. Суб'єкти законодавчої ініціативи. Етап обговорення законопроекту на пленарних засіданнях палат і в комітетах (комісіях). Процедура читання законопроекту. “Англійська система трьох читань”. “Французька система комісій (комітетів)”. Перше читання законопроекту. Друге читання законопроекту. Комітетська стадія. Стадія доповіді. Третє читання законопроекту. Прийняття закону. Процедурні правила проведення голосування по законопроекту. Питання кворуму і способів голосування. Проста більшість, кваліфікована більшість. Підписання (санкціонування) закону главою держави. Відносне, або відкладальне вето. Процедура подолання вето. Офіційне оприлюднення закону.

Тема 6. Контрольна функція парламенту

Поняття “парламентський контроль”. Функція контролю. Об'єкти парламентського контролю: виконавча влада, Глава держави, судова влада, збройні сили. Моделі парламентського контролю: особливості парламентських, президентських і змішаних держав. Форми контролю: запит депутатів до глави уряду або окремих міністрів; інтерпеляція, депутатський запит, депутатська пропозиція; резолюція про довіру уряду; регулярні звіти урядів та міністерств про їхню діяльність; послання глав держав і тронні промови монархів. Постійні, спеціальні й слідчі комісії (комітети) як засоби парламентського контролю. Парламентські слухання: функція, правила проведення. Формальне затвердження парламентом звіту про виконання державного бюджету за рік. Рахункові (лічильні) палати парламентів.

Тема 7. Установча функція парламенту

Зміст установчої функції парламентів. Обрання глави держави парламентом. Участь у формуванні уряду. Моделі формування уряду: на парламентських засадах, позапарламентський спосіб. Участь парламентів у формуванні інших державних органів або призначенні посадових осіб. Судові (квазісудові) функції парламентів: процедура імпичменту; право парламентів (палат) висувати на розгляд судових органів звинувачення проти вищих посадових осіб; оголошення амністій; право палат (парламентів) вирішувати спори про пра- вомірність депутатського мандату й законність виборів.

Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Становлення парламентаризму на сучасних українських територіях. Віча Київської Русі. Козацька Генеральна Рада. Центральна Рада та Генеральний Секретаріат. Українська Народна Республіка. Верховна Рада УРСР. Структура, функції та повноваження Верховної Ради України. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Порядок діяльності Верховної Ради України, її органів і посадових осіб. Регламент Верховної Ради України. Закон України “Про комітети Верховної Ради України”. Структура Верховної Ради України. Конституційний склад Верховної Ради України. Загально-парламентські інститути Верховної Ради: Голова Верховної Ради України, перший заступник Голови Верховної Ради, заступники Голови Верховної Ради (керівні посадові особи), апарат Верховної Ради та їх повноваження. Підрозділи Верховної Ради. Контрольні органи парламенту та Уповноважений з прав людини. Депутатський корпус. Функції Верховної Ради України. Правовий статус народного депутата України.

Депутатський імунітет та індемнітет. Парламентські фракції, групи. Парламентські комітети. Поняття “лобіювання”. Прямий та непрямий спосіб лобіювання. Політичне лобіювання в Україні.

Тема 9. Проблеми взаємодії вищих органів державної влади в Україні
Система взаємодії вищих інституцій державної влади в Україні у рамках принципів поділу влади та її єдності. Проблеми взаємодії Президента України з Верховною Радою України. Загальна характеристика механізму взаємодії Глави держави представницьким органом. Інститут імпичменту в національній практиці. Проблеми взаємодії Глави держави і Парламенту у рамках законодавчого процесу. Взаємодія Президента України і Верховної Ради України у процесі формування Уряду.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	заочна форма навчання			
	Усього	в тому числі		
		Лекції	Прак-тичні	СРС
1	2	3	4	
Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	14	2		12
Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	14		2	12
Тема 3. Структура сучасних парламентів	14	2		12
Тема 4. Внутрішня організація парламентів	12			12
Тема 5. Парламентська функція законотворення	12			12
Тема 6. Контрольна функція парламенту	12			12
Тема 7. Установча функція парламенту	14		2	12
Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	14	2		12
Тема 9. Проблеми взаємодії вищих органів державної влади в Україні	14	2		12
Усього годин:	120	8	4	108

5. Теми практичних занять

Практичне заняття № 1 Парламентаризм як суспільне явище (Інститут парламентаризму в Україні)

1. Розвиток інституту парламентаризму у період до прийняття Конституції 1996 р.;
2. Політико-правове положення Верховної Ради України в системі вищих органів державної влади за Конституцією України у редакції від 28 червня 1996 р.;
3. Політична реформа 2004 року та перехід до режиму парламентаризму: проблемні аспекти;
4. Перспективи розвитку режиму парламентаризму в Україні.

Література

1. Шаговая В. М., Борденюк В. І., Журавльова Г. С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні. - К.: Вид-во УАДУ, 2000.
2. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку За ред. Ф. М. - К.: Парламентське видавництво. 2002.
3. Заєць А. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. Монографія. - К.: Парламентське видавництво. 1999. - С. 180.
4. Кислий П., Ч. Становлення парламентаризму в Україні: На тлі світового досвіду. - К.: Абрис. 2000.
5. Журавський В. Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми). -К.: Парламентське вид-во. 2002.
6. Ощцр В. Актуальні проблеми парламентської реформи Право України. - 2001. -№ 8.
7. Майданник О. Поняття і сутність парламентського контролю Право України. - 2004.-№10.

Практичне заняття № 2

Проблеми взаємодії вищих органів державної влади в Україні

1. Система взаємодії вищих інституцій державної влади в Україні у рамках принципів поділу влади та її єдності;
2. Проблеми взаємодії Президента України з Верховною Радою України;
3. Загальна характеристика механізму взаємодії Глави держави з представницьким органом;
4. Інститут імпічменту у національній політико-правовій практиці;
5. Проблеми взаємодії Глави держави й Парламенту у рамках законодавчого процесу;
6. Взаємодія Президента України і Верховної Ради України у процесі формування Уряду;
7. Проблеми взаємодії Парламенту і Кабінету Міністрів;
8. Обмежена роль представницького органу України в процедурі формування Кабінету України за змістом Конституції України в редакції від 28 червня 1996 року та вади механізму парламентського контролю за урядовою діяльністю;
9. Поправки до Конституції України 2004, утвердження режиму парламентаризму та нова модель взаємин між Верховною Радою України й Кабінетом Міністрів України.

Література

1. Годька Ю., Яворский В. Президент Украины: конституционно-правовой статус. Монография. – Х.: Факт, 1999.
2. Шаповал В. Поділ влади: міфи і реальність // Урядовий кур'єр, 1996. – № 86-87.

3. Заєць А. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. Монографія. – К.: Парламентське видавництво, 1999.
4. Журавський В. Парламент України: шляхи розвитку і вдосконалення функцій. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000.
5. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / За ред. Ф. М. Рудича. – К.: Парламентське видавництво, 2002.
6. Шаповал В. Виконавча влада в розвинутих країнах (конституційно-правовий аспект). – К.: УАДУ, 1996.
7. Коваленко А. Розвиток виконавчої влади в Україні на сучасному етапі: теорія та практика. Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002.

6. Самостійна робота студентів

Назва тем	Год.
Тема 1. Парламентаризм як суспільне явище	12
Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	12
Тема 3. Структура сучасних парламентів	12
Тема 4. Внутрішня організація парламентів	12
Тема 5. Парламентська функція законотворення	12
Тема 6. Контрольна функція парламенту	12
Тема 7. Установча функція парламенту	12
Тема 8. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	12
Тема 9. Проблеми взаємодії вищих органів державної влади в Україні	12
Усього годин:	108

7. Тематика контрольних робіт

1. Місце парламентів у системі вищих органів державної влади.
2. Парламентаризм як явище суспільного життя.
3. Парламентаризм в історії політичної та правової думки.
4. Основні етапи становлення парламентаризму.
5. Моделі сучасного парламентаризму.
6. Структура парламентів.
7. Правовий статус депутата.
8. Явище бікамералізму у світовій парламентській практиці.
9. Повноваження палат двопалатного парламенту.
10. Процедура формування двопалатного парламенту.
11. Особливості двопалатних парламентів в унітарних державах.
12. Процедура формування парламентів.
13. Політична структуризація парламенту.
14. Організаційна структура сучасних парламентів.
15. Керівні органи парламенту.
16. Компетенція парламентів у сучасному світі.
17. Функція законотворення.
18. Етапи законотворення.
19. Депутатський імунітет та індемнітет і практика їх застосування в сучасних парламентах.
20. Контрольна функція парламенту.
21. Моделі інституту омбудсмена у світовій парламентській практиці.
22. Квасісудові функції парламенту та практика їх реалізації у світі.
23. Процедура формування сучасних парламентів.
24. Парламент у державах зі змішаною формою правління.
25. Верховна Рада в системі органів державної влади в Україні.
26. Етапи розвитку парламентаризму в українській історії.
27. Процес законотворення в парламенті України.
28. Правовий статус депутата в Україні.
29. Механізм взаємодії парламенту та виконавчої влади в Україні.
30. Характер депутатського мандата та українська практика

Контрольна робота є не лише важливою формою поточного та підсумкового контролю успішності студентів (своєрідним письмовим іспитом), але й ефективним засобом вивчення матеріалу курсу, систематизації набутих знань. Підготовка контрольної роботи дає змогу отримати важливий досвід самостійної роботи з навчальною, методичною та спеціально науковою літературою, апробувати важливість теоретичних знань та практичних навичок в ході вирішення конкретних теоретичних і практичних завдань.

В ієрархії академічних робіт важливість контрольних подекуди незаслужено применшується, відсувається на другорядні позиції. Втім, за ступенем складності, контрольні роботи, часто переважають курсові, особливо, якщо контрольну роботу належить писати безпосередньо на занятті (семінарському чи заліковому). Адже, студенту доводиться працювати цілком самостійно без можливості отримати допомогу від викладача у вигляді уточнюючого питання чи репліки-підказки. І це за умови прискіпливої уваги до деталей і величезному значенні, яке завжди надається писаному тексту!

Втім, в центрі нашої уваги постануть контрольні роботи іншого типу – ті, що пишуться вдома на задалегідь визначену тему.

Переважно такий вид робіт виконується студентами-заочниками, але не тільки, адже окремі курси та спецкурси які вивчаються студентами стаціонарної форми навчання також завершуються контрольною роботою як підсумковою формою контролю.

Для успішного виконання контрольної роботи належить дотримуватися наступних принципів:

По-перше, контрольна робота повинна бути виконана самостійно, на основі глибокого та усебічного вивчення рекомендованої літератури. На жаль, окремі студенти замість самостійного вивчення та викладу теми копіюють контрольні роботи, виконані іншими студентами або механічно переписують відповідні розділи підручників та навчальних посібників. Навчальна користь від такої роботи мінімальна, а тому, таку роботу не буде зараховано!

По-друге, в ході розробки теми і виконання поставлених завдань важливо продемонструвати глибокі знання та розуміння основних питань теми. При цьому студент повинен відбирати найбільш важливий матеріал, весь час тримаючись теми, водночас, належить позбавлятися як непотрібних деталей так і стерегтися загубити зв'язок з темою, віддалившись від неї в тексті дослідження.

По-третє, положення контрольної роботи належить розкривати на високому теоретичному рівні: усі ключові поняття та категорії потрібно супроводити визначенням; методи дослідження в тексті контрольної роботи визначати не обов'язково, але бути послідовним в питаннях обраної дослідницької стратегії необхідно; кожне хоч скільки-небудь суперечливе твердження потрібно підкріплювати фактами, статистичними даними або посиланням на авторитетні джерела.

По-четверте, викладати матеріал в контрольній роботі потрібно логічно виважено та послідовно, уникаючи повторення, необґрунтованих пропусків матеріалу.

По-п'яте, в кінці кожного розкритого питання та роботи загалом належить робити висновки та узагальнення.

Окрім змісту контрольної роботи потрібно бути уважним щодо правил її оформлення. Дотримання цих вимог є не простою формальністю, а свідченням наукової культури автора, важливої наукової етики та трудової дисципліни, виявом поваги до всіх, хто буде знайомитися із текстом дослідження!

Вимоги до оформлення контрольних робіт:

Обсяг контрольної роботи повинен становити друкованого тексту 20-30 сторінок. Текст друкують з однієї сторони стандартного аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм); комп'ютерний набір – 14 кегль, 1,5 інтервали, шрифт Times New Roman; розмір берегів (полів): ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Структура роботи:

- Титульний аркуш
- План (зміст)
- Вступ
- Основна частина
- Висновки
- Список літератури.

У плані вказуються назви всіх структурних елементів. При цьому, «план», «вступ», «висновки» не мають порядкового номера; у плані не вживається термін «основна частина», вказуються лише назви розділів та їх порядковий номер.

Вступ має на своїй меті зорієнтувати читача в подальшому викладі матеріалу. Тут аргументується актуальність дослідження, констатується, що зроблено у даній сфері попередниками, формулюються мета та завдання роботи, перераховуються положення, які будуть обґрунтовані. Обсяг вступу – 1-2 сторінки.

Основна частина може мати один або декілька розділів, в яких осмислено і логічно викладено головні положення й ідеї, що містяться у вивченій літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. Важливо прослідкувати, щоб основна частина не мала форми монологу. Аргументуючи власну позицію, потрібно аналізувати і оцінювати позиції різних дослідників, з чимось погоджуватися, щось заперечувати, дещо спростовувати. Установа на діалог дозволить уникнути некритичного запозичення матеріалу з чужих праць - компіляції. Виклад матеріалу основній частині здійснюється згідно з планом. План основної частини може бути складений з використанням різних методів угруповання матеріалу: класифікації (емпіричні дослідження), типології (теоретичні дослідження), періодизації (історичні дослідження).

Висновки містить головні підсумки з тексту основної частини, наголошується, як виконані завдання і чи досягнуті цілі, сформульовані у вступі. Обсяг висновків – 1,5 – 2 сторінки.

8. Питання для підготовки до заліку

1. Поняття “парламентаризм”. Парламентаризм як форма суспільного співжиття. Обмежений парламентаризм.
2. Періодизація світового парламентаризму.
3. Типи парламентаризму: незавершений парламентаризм, парламентське правління, моністичний парламентаризм, раціоналізований парламентаризм, парламентський міністеріалізм.
4. Парламентські інститути в античному світі.
5. Станово-представницькі установи Середньовіччя та Нового часу: іспанські кортеси, французькі Генеральні штати, Велика рада Англії.
6. Британські концепції парламентаризму: Локк, Берк, Міль, Дайсі.
7. Американські концепції парламентаризму: Медісон, Джефферсон, Гамільтон.
8. Ідеї парламентаризму в німецькій класичній філософії: Кант, Гегель.
9. Сучасний парламентаризм, його значення та функції.
10. Керівні органи парламенту: різновиди, способи формування, функції та роль.
11. Двопалатна структура парламенту: сутність, різновиди (парламент як орган регіонального представництва, “одно- двопалатна система”).
12. Структура сучасних парламентів: поняття, типи парламентів.
13. Повноваження верхньої палати парламенту.
14. Однопалатні парламенти.
15. Повноваження нижньої палати парламенту в двопалатних парламентах унітарних держав.
16. Повноваження нижньої палати парламенту в двопалатних парламентах федеративних держав.
17. Принципи організації сучасних парламентів: основні ознаки.
18. Сесійність і професійність сучасних парламентів.
19. Кількісний склад сучасних парламентів.
20. Порядок формування парламентів. Залежність складу парламенту від типу виборчої системи.
21. Мажоритарна виборча система, її вплив на структуру парламенту.
22. Пропорційна виборча система, її роль у структуруванні парламенту.
23. Змішана виборча система і питання структуризації парламенту.
24. Поняття “обмежувальний пункт”, його вплив на структурування парламенту.
25. Порядок формування верхньої палати парламенту.
26. Проблема двопалатності парламенту в унітарних державах.

27. Прямі та багатоступінчасті вибори депутатів, призначення членів парламенту, мандат “за посадою”.
28. Парламентські фракції (клуби, групи): підстави для формування, роль у роботі парламенту.
29. Постійні комітети (комісії) парламенту.
30. Особливості політичної структуризації парламентів США та Великобританії.
31. Чергові та позачергові сесії парламентів.
32. Допоміжний апарат парламенту.
33. Парламентські слідчі комісії.
34. Зміст законодавчої функції парламентів.
35. Поняття “законодавчий процес”.
36. Основні етапи законотворення.
37. Процедура внесення законопроекту до парламенту.
38. Поняття “законодавча ініціатива”, суб’єкти законодавчої ініціативи.
39. Етап обговорення законопроекту.
40. Етап прийняття закону.
41. Поняття “проста парламентська більшість”, “конституційна більшість”, “абсолютна конституційна більшість”.
42. Етап підписання (санкціонування) закону.
43. Право вето в конституціях країн світу.
44. Відносне (відкладальне) вето й процедура його подолання.
45. Етап офіційного оприлюднення закону.
46. Поняття “механізм стримувань і противаг”.
47. Установча функція парламенту: поняття.
48. Процедура обрання глави держави парламентом.
49. Участь парламенту у формуванні уряду.
50. Позапарламентський спосіб формування уряду: сутність і приклади.
51. Участь парламентів у формуванні органів державної влади або призначенні посадових осіб.
52. Повноваження парламенту у сфері зовнішньої політики.
53. Квазісудові функції парламентів (імпічмент, амністія).
54. Контрольна функція парламенту: поняття.
55. Об’єкти парламентського контролю.
56. Поняття “парламент без парламентаризму”.
57. Контрольні органи парламенту.
58. Форми парламентського контролю.
59. Виконавча влада як об’єкт парламентського контролю.
60. Інтерпеляція і депутатський запит.
61. Тимчасові комітети (комісії): призначення, процедура формування.
62. Питання про довіру уряду та звіти уряду.
63. Інститут омбудсмена.
64. Поняття “політична відповідальність уряду”.
65. Послання глав держав і тронні промови.
66. Парламентські слухання.
67. Бюджетний процес і рахункові палати.
68. Поняття “асигнатури та контрасигнатури”.
69. Процедура розпуску парламенту: світова практика.
70. Процес становлення парламентаризму в Україні: основні етапи.
71. Процедура формування парламенту України.
72. Конституційно-правовий статус Верховної ради України.
73. Парламент України в системі вищих органів державної влади.
74. Керівні органи українського парламенту.

75. Структура Верховної Ради України.
76. Повноваження парламенту України.
77. Проблема політичної відповідальності парламенту в Україні.
78. Правовий статус народного депутата.
79. Депутатський імунітет та індемнітет.
80. Процедура проходження законопроекту в парламенті України.
81. Президентське право вето та процедура його подолання в Україні.
82. Підстави та процедура розпуску парламенту в Україні.
83. Парламентські фракції та групи в парламенті України.
84. Поняття “політичне лобіювання”.
85. Політичне лобіювання в українському парламенті.
86. Проблема утвердження парламентаризму в постсоціалістичних країнах.
87. Внутрішня організація парламентів: поняття, офіційна і партійна частини парламенту.
88. Моделі парламентського контролю.

9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її.

Репродуктивний: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком.

Проблемного виконання: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення).

Частково-пошуковий.(евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів).

Дослідницький: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Інформаційно-повідомляючий метод викладання і виконавчий метод учіння. Передбачають викладання навчального матеріалу без докладного пояснення, узагальнення й систематизації, а студенти — заучують його без достатнього аналізу та осмислення;

Пояснювальний метод викладання і репродуктивний метод учіння. Викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння студентами (студенти засвоюють матеріал на рівні розуміння і запам'ятовування);

Інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний метод учіння. Викладач інструктує студентів словесними, наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії; студенти за допомогою вправ відшліфовують різні уміння і навички.

Пояснювально-спонукальний метод викладання і частково-пошуковий метод учіння. Викладач частину навчального матеріалу подає в готовому вигляді, іншу частину — через проблемні завдання; студенти засвоюють навчальний матеріал як за допомогою репродуктивного, так і творчого, дослідницького методу.

Спонукальний метод навчання і пошуковий метод. Викладач ставить перед студентами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність; студенти самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

10. Методи контролю

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення консультацій, опитуванням на семінарських (практичних) заняттях.

Засобом підсумкового контролю є залік.

11. Розподіл балів, які студенти отримують студенти

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Результати роботи студентів на лекціях;
2. Результати роботи студентів на практичних заняттях;
3. Якість виконання контрольної роботи.

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1. Робота студентів на лекціях

Максимальна кількість балів за роботу на лекціях дорівнює:

10 балів × 4 лекцій = 40 балів.

Критерії оцінювання:

10 – студент уважно слухає викладача і ретельно конспектує теоретичний матеріал;

5 – студент присутній на занятті, але не уважно слухає викладача, неохайно конспектує теоретичний матеріал;

0 – відсутність на лекційному занятті.

2. Робота студентів на практичних заняттях

Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює: 10 балів × 2 п. з. = 20 балів

Критерії оцінювання:

15 – ґрунтовна відповідь, відображення власної позиції, активна участь у дискусіях;

10 – правильна відповідь, активна участь у дискусіях;

5 – відповідь неточна або неповна, пасивна участь у дискусіях;

0 – відсутність на практичному занятті.

3. Контрольна робота

Максимальна кількість балів за виконання контрольної роботи дорівнює = 40 балів.

Критерії оцінювання:

40 – правильна відповідь;

20-39 – відповідь неточна або неповна;

10-19 – відповідь неточна або неповна;

0 – відповідь неправильна або відсутня

Розрахунок шкали (R) рейтингу

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R C = 10 \times 4 + 10 \times 2 + 40 = 100 \text{ балів}$$

Таким чином, рейтингова шкала з дисципліни складає $R = R C = 100$ балів.

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля менше 0,6R зобов'язані виконувати залікову контрольну роботу.

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів (0,6R) мають можливості:

а) отримати залікову оцінку (залік) так званим автоматом; відповідно до набраного рейтингу;

б) виконувати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки. При цьому попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Критерії підсумкового оцінювання

Сума балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	Відмінно (A)	Відмінно	Зараховано
82-89	Дуже добре (B)	Добре	
74-81	Добре (C)		
64-73	Задовільно (D)	Задовільно	
60-63	Достатньо (E)		
35-59	Незадовільно (FX)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	Неприйнятно (F)		

12. Методичне забезпечення

Робоча програма (розглянута та схвалена на засіданні кафедри). Плани занять, конспект лекцій. Перелік основної та додаткової літератури. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо. Методичні розробки для проведення окремих занять.

13. Рекомендована література

Базова

1. Теорія парламентаризму : навчальний посібник / [М.А. Бучин ... [та ін.] ; НУ "Львівська політехніка". – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 391 с.
2. Олуйко В.М. Парламентське право України : проблеми теорії та практики. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 216 с.
3. Шаповал В.М., Борденюк В.І., Журавльова Г.С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні : Навчальний посібник. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 216 с.
4. Светова С. Практика парламентаризму : Посібник. — К., 1997. — 132 с.
5. Шаповал В.М. Зарубіжний парламентаризм / В.М. Шаповал. – К. : Основи, 1993. – 141 с.
6. Євграфов П. Б. Конституція України: коментар змін (2004-2007). Теоретичні та практичні аспекти [Текст] : науково-практ. посібник / П. Б. Євграфов. - К. : Правова єдність, 2007. - 204 с.
7. Конституція України: Науково-практичний коментар / [В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.] ; Ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін. – Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.
8. Питання парламентського права в актах Конституційного Суду України [Текст] / упоряд. В. О. Зайчук [та ін.] ; заг. ред. А. П. Яценюк ; Інститут законодавства Верховної Ради України. - К. : Парламентське видавництво, 2007. - 472 с.

Допоміжна

1. Процюк І. В. Поділ державної влади в умовах різних форм державного правління [Текст] : монографія / І. В. Процюк ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2012. - 583 с.
2. Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада ... : О.Д. Святоцький (голова) [та ін.]. – К. : Журн. «Право України» : Ін Юре, 2010. – 688 с.
3. Барабаш Ю.Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права: Монографія. – Право, 2008. – 220 с.
4. Журавський В. Український парламентаризм на сучасному етапі: Теоретико-правовий аспект: Моногр. — К., 2001. — 248 с.
5. Бандурка О., Древаль Ю. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток: Моногр. — Харків, 1999. — 288 с.
6. Георгіца А. З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії і практики. — Чернівці, 1998. — 484 с.
7. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно- правовий аспект). Монографія. Харків, 2004. – 192 с.
8. Григоренко А. Юридичні колізії принципу несумісності поєднання посад народним депутатом України та міжнародна практика // Право України. – 2003. - № 6. - С. 97-100.
9. Грищенко О. Сутність і призначення Рахункової палати : проблемні питання // Право України. - 2004. - № 10. – С. 106-109.
10. Богашева Н. Проблеми інституалізації політичних партій в Україні / Н. Богашева, Ю. Ключковський // Вибори та демократія. - 2008. - № 2 (16).
11. Васильченко О. Фінансування політичних партій у зарубіжних країнах / О. Васильченко // Теорія і практика інтелектуал. власності. - 2008. - № 6. - С. 80-85.
12. Політичні партії в Україні. - 2-ге вид., допов. / редкол. :Я. В. Давидович (гол. ред.) та ін. - К. : Атіка, 2005. - 440 с.
13. Перегуда Е. Императивный мандат : исторические аналогии и технологические составляющие / Е. Перегуда // Нац. інтерес. - 2005. - Серпень. - С. 48-51.
14. Лебедюк, В. М. Фінансування політичних партій в Україні: механізми державного контролю // Інвестиції: практика та досвід. 2011. Вип.15. С. 122-131.
15. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні: Монографія. – Одеса: Юридична література, 2008. – 240 с.
16. Журавський В.С. Становлення та розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) – К.:Парламентське видавництво, 2002. – 344 с.
17. Закоморна К. Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини // Право України. - 2000. - № 1. – С. 47-49.
18. Кампо В.М., Суспільство і право: 2006-2007 роздуми українського вченого конституціоналіста, Академія муніципального управління, К., 2007.
19. Ковальчук О. Двохпалатний парламент: яким він може бути в Україні // Право України. - 2004. - № 7. – С. 118-121.
20. Колесник К. Особливості парламентської етики в Україні // Право України. – 2004. - № 6. - С. 84-85.